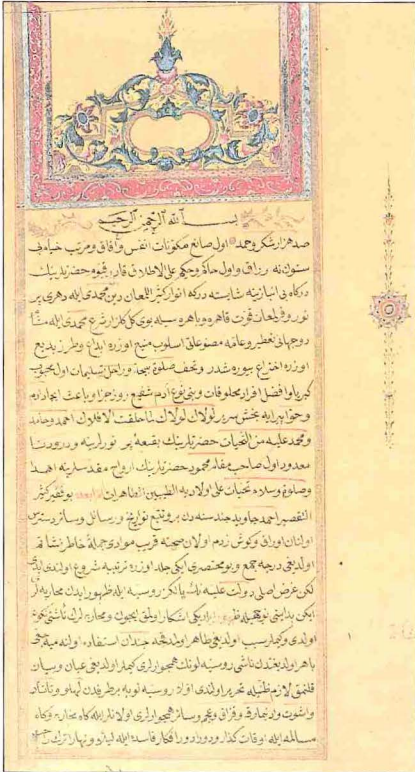

(1774-1782) yılları arasındaki olayları ihtiva eder. Müellif bu eserini Kâtip Çelebi, Naîmâ, Fındıklılı Mehmed Ağa, Çelebizade Âsım, Enverî, Vâsîf, Ahmed Resmî ve Edîb efendilerin tarihleri ile Vâsîf'in İspanya sefaretine gitmesi sırasında onun yerine vekâlet eden Teşrifâtî Hasan Efendi'nin *Cerîde*'sinden faydalanarak, son kısımlarını ise bizzat kendi gözlemlerine dayanarak kaleme almıştır. III. Selim'e sunulan ve son kısımları birinci elden tarih kaynağı olduğu için ayrı bir değer taşıyan bu eser Cevdet Paşa'nın kaynakları arasındadır. İki nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir (TY, nr. 92 ve 93). Ahmed Câvid, Osmanzâde Tâib'in *Hadîkatü'l-vüzerâ*'sına Dilâver Ağazâde Ömer Efendi tarafından yapılmış olan zeylin devamı olarak *Verd-i Mutarrâ* adıyla bir başka zeyil de kaleme almıştır. Râgıb Mehmed Paşa ile Yûsuf Ziyâ Paşa arasındaki vezîriâzamların (1757'den 1798'e kadar) biyografilerini ihtiva eden bu eser İstanbul'da yayımlanmış (1271), daha sonra da bunun tıpkıbasımı yapılmıştır (Freiburg 1969).

Ahmed Câvid'in *Müntehabât-ı Câvid Bey* adlı eserinin ilk sayfası (İÜ Ktp., TY, nr. 92)

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed Câvid, *Hadîka-i Vekâyi'*, İÜ Ktp., TY, nr. 6037; a.mlf., *Târîh-i Câvid Ahmed Bey*, İÜ Ktp., TY, nr. 93; Cemâleddin, *Osmanlı Târîh ve Müverrihleri (Âyûne-i Zurefâ)*, İstanbul 1314, s. 39; Cevdet, *Târîh*, I, 8-9; *Osmanlı Müellifleri*, III, 42; Flügel, *Handschriften*, II, 318; Babin-ger (Üçok), s. 341-343; Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, I, 367.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

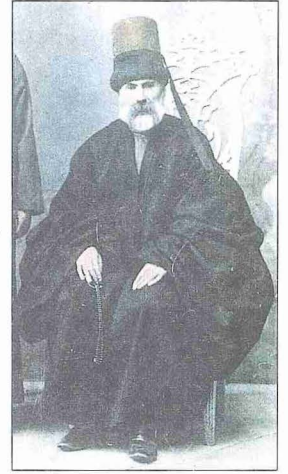
AHMED CELÂLEDDİN DEDE

(1853-1946)

Galata Mevlevîhanesi'nin son şeyhi,
şair ve müsiķişinas.

Gelibolu'da doğdu. Gelibolu Mevlevîhanesi şeyhi Hüseyin Azmi Dede'nin oğludur. 1870'te babası Mısır Mevlevîhanesi'ne tayin edilince onunla birlikte Mısır'a gitti. Orada bir yandan Câmîü'l-Ezher'e devam ederken bir yandan da bazı hocalardan özel dersler aldı; dergâhta da edebiyat ve müsiķi bilgisini ilerletti. Bu arada klasik müsiķi ile Mevlevî âyin ve na'tlarını, ayrıca Mısır hidivinin kölesi neyzen Mehmed Subhi Bey'den ney üflemesini öğrendi. Manastırlı Naîli Efendi'den Farsça dersleri aldı. 1873'te yirmi yaşlarında çileye girdi. Çilesini tamamladıktan sonra bir süre Kahire Mevlevîhanesi'nde kudûmzenbaşılık ve neyzenbaşılık yaptı; devrin seçkin neyzenleri arasına katıldı. 1893'te babasının ölümü üzerine İstanbul'a geldi. Üsküdar'daki evinde uzunca bir süre münzevi bir hayat yaşadı. 1908 yılında önce vekâleten, daha sonra asâleten Üsküdar Mevlevîhanesi'ne şeyh ve mesnevîhan oldu. 1910'da Atâullah Efendi'nin vefatı ile Galata (Kulekapısı) Mevlevîhanesi şeyhliğine ve mesnevîhanlığına getirildi. Tekkelerin kapatılmasına kadar (30 Kasım 1925) bu görevi yürüttü. Soyadı kanunundan sonra Baykara soyadını alan Ahmed Celâleddin Dede'nin kabri Karacaahmet Mezarlığı'nda Miskinler Tekkesi'nin arkasındadır.

Mesnevîhan olarak uzun müddet *Meşnevî* okutan, derin bir tasavvuf bilgisi yanında geniş müsiķi bilgisine de sahip olan Ahmed Celâleddin Dede na'thanlık da yapmıştır. Kaynaklarda, *Hamparsum* ve Batı notalarını da çok iyi bildiği ve kıymetli bir nota koleksiyonuna sahip bulunduğu da belirtilmektedir. Genç yaşta itibaren şiir ve edebiyatla da meşgul olmuş, ancak bir divançe doldurabilecek sayıdaki şiirlerini ise bir araya getirmemiştir.

Ahmed
Celâleddin
Dede

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, V, 237-239; İbnülemin, *Son Asır Türk Şairleri*, I, 217-218; Ergun, *Antoloji*, II, 664-666; a.mlf., *Türk Şairleri*, I, 273-276; Abdülbâki Gölpinarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul 1953, s. 240, 458-459; Bedi N. Şehsuvaroğlu, *Eczacı Yarbay Nâyzen Halil Can*, İstanbul 1974, s. 35-38; *İst.A*, I, 334; *TDEA*, I, 57.

ABDULLAH UÇMAN

AHMED CELÂYİR

(أحمد جلاير)

(ö. 813/1410)

Celâyirîler Devleti hükümdarı
(1382-1410).

Ahmed Bahâdir ve Sultan Gıyâseddin Ahmed adlarıyla da tanınır. Celâyirîler Devleti'nin kurucusu Şeyh Hasan'ın (Büzürg) torunu, Sultan Üveys'in oğludur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Ağabeyi Sultan Hüseyin zamanında bir süre Erdebil ve yöresini idare etti. Sultan Hüseyin zayıf bir şahsiyet olduğundan devletin idaresi emîrlerinden Âdil Aka'nın eline geçmişti. Ahmed 1382'de Tebriz'e baskın yapıp Sultan Hüseyin'i öldürdü ve Celâyir tahtını ele geçirdi. Kendi adına Tebriz'de para bastırdı. Fakat bu arada Sultânîyye'ye kaçan kardeşi Bayezid, Âdil Aka tarafından hükümdar ilân edildi. Bundan sonra tahtı kesin olarak elinde tutabilmek için kardeşleri ve Âdil Aka ile amansız bir mücadeleye girmek zorunda kaldı. Tahtı ele geçirmek için Tebriz üzerine yürüyen Bağdat'taki kardeşi Şeyh Ali'den Karakoyunlular'ın reisi Kara Mehmed'in onu mağlûp etmesiyle kurtuldu. Hatta bunun üzerine bütün ülkede hükümdar olarak tanındı. Ayrıca Karakoyunlu reisinin kızı ile evlenip iki devlet arasındaki dostluğu daha